

SELGEN – STUPICE – JIŽ 100 LET S VÁMI

Martin KRÍŽ

Selgen a.s.

Šlechtitelská stanice Stupice letos oslavila jubileum 100 let od založení. Vše začalo 8. března 1921 v pražské Dlážďené ulici, kdy se rozhodlo o pronájmu statku ve Stupicích. Úplný původ stupického šlechtění je však třeba hledat v Pyšelích, kde na velkostatku barona Mattencloita skupina zemědělských odborníků prof. Jelínka, Rosama, Vítka a Fignera zahájila pokusy se šlechtěním již v roce 1905. V roce 1916 byla založena stejným odborným týmem firma Selecta – společnost pro pěstování osiv a sádí. Pro úspěšné šlechtění ječmene, řepy a pšenice však bylo zapotřebí bonitnějších půd.

Příhodné podmínky se našly na lichtenštejnském statku ve Stupicích. V dochovaném zápisu z onoho klíčového jednání představenstva roku 1921 se píše: „... lokalita jest ze všech stran otevřená, větrná a plodiny zde vypěstované jsou otužilé. Půdní bonita jest různorodá a mění se od výborné řepařské po řepařsko-bramborářskou. Šlechtěný materiál během výběrového postupu vystřídá všechny hony a lze tak předpokládat jeho větší adaptabilitu na různé podmínky.“ Těžko mohli tehdejší zakladatelé předpokládat, že tímto krokem položí základy nejúspěšnějšího centra šlechtění na českém území na dalších sto let. Nicméně další vývoj ukázal, jak dobrý výběr lokality učinili. Do Stupic byly přeneseny veškeré naděje a rozpracované materiály. Svědčí o tom uznání původu odrůd registrovaných už v roce 1922. Jedná se o žito Selecty (nebo též Stupické) S II a pšenici Selecty přesívka.

Už o 2 roky později představenstvo rozhodlo, že Stupice budou hlavní stanicí Selecty. 1926 byly registrovány první 4 odrůdy jarního sladovnického ječmene – Selecty Hanák 1 a Stupický hanácký, Stupický staročeský a Selecty velejemný. První 2 jsou individuálními výběry z tehdy neustálených a pestrých hanáckých krajových odrůd, druhá dvojice představuje zas výběry z podobně nehomogenních staročeských krajových odrůd. Tyto odrůdy byly velmi oblíbené, takže k vyřazení poslední z nich z oběhu osiv došlo až roku 1962.

Pro specifické potřeby šlechtění byla v roce 1929 postavena budova laboratoří, pracoven a selekčního sálu. 1937 došlo k dostavbě dalších laboratoří, snopkáren a mlátíren. V téže roce byl zaregistrován ječmen Stupický plnozrnný pocházející z křížení Starovského Kneifelu a Stupického hanáckého.

Znárodnění v roce 1948 neovlivnilo přímo šlechtění ve Stupicích, pouze poté docházelo k častým organizačním změnám, kdy stanice byla zařazena každou chvíli pod jinou státní instituci. Co toto dějství Stupicím přineslo, byla postupná modernizace, kdy koňskou sílu a dosluhující parní stroje začaly nahrazovat traktory a dieselagregáty. V roce 1968 byl pořízen z dovozu první maloparcelní kombajn a v roce 1972 secí stroj Oyjord na parcelky. Nová mechanizace umožnila raketový nárůst efektivity polních prací, kdy najednou místo původních 15 ha bylo možné šlechtit na 60 ha a celou práci zpřesnit a zrychlit. Mezi lety 1977-81 proběhla 3. dostavba stanice, při které areál získal víceméně dnešní podobu. Byly při ní postaveny (nákladem tehdy astronomickým - 21,5 mil. Kčs) haly šlechtitelských provozů, garáže a dílny, budova laboratoří a pracoven šlechtitelů a skleníky včetně mrazících a jarovizačních komor a klimatizovaného skladu osiv.

V roce 1993 došlo k převodu stanice pod akciovou společnost Selgen. Šlechtění nadále pokračuje, pouze v roce 2004 došlo k rekonstrukci šlechtitelské budovy a v roce 2015 k modernizaci skleníku. Přes postupně klesající počet zaměstnanců se daří zachovat potřebný rozsah šlechtění, zejména díky postupnému nákupu moderních strojů a přístrojů, které zefektivňují mnohé práce. Setí parcel například zrychlila a zpřesnila přídatná GPS technologie. Při sklizni pomáhají nové kombajny Zürn 150. Umí parcelky nejen sklídit a vymlátit, ale obilí i zvážít, změřit některé důležité parametry a odebrat z něj vzorek pro další analýzy. V laboratořích má pak stanice další přístroje, které mohou denně zpracovat stovky vzorků a poskytnout tak šlechtitelům další podklady pro rozhodování při výběru těch nejlepších linií ječmene i pšenice.

Kontaktní adresa

Ing. Martin Kríž, šlechtitel jarního ječmene, Selgen a.s., e-mail: kriz@selgen.cz, <http://selgen.cz/>